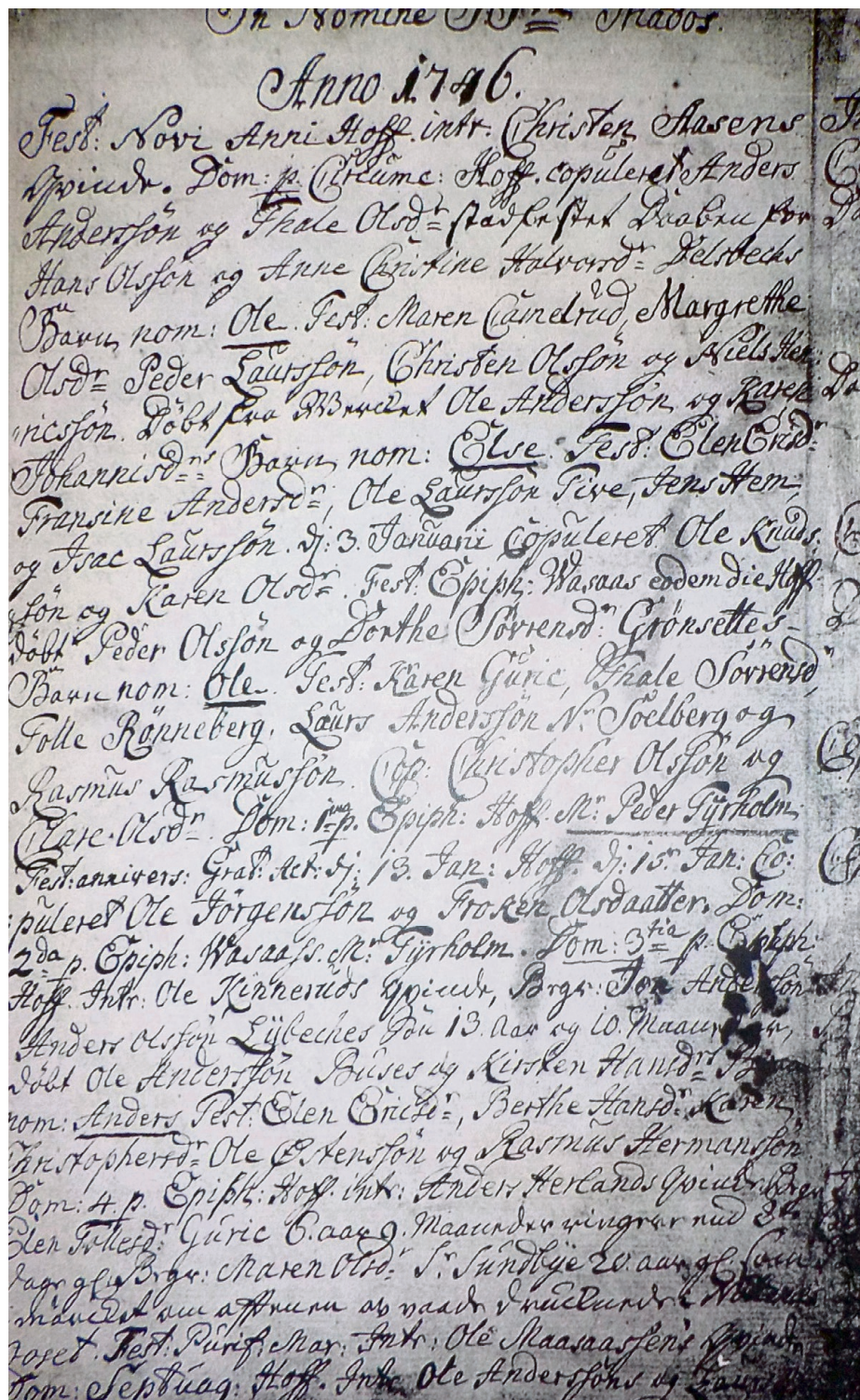

HISTORIEN OM HVA MAN KAN FINNE I KIRKEBØKENE

Lørdager fra tid til annen tar vi et lokalhistorisk dypdykk. Forslag til hva vi bør skrive om? Send epost til redaksjonen@jarlsbergavis.no

Hof-mann henr

FJÆRPENN: Skriften i de gamle kirkebøkene er utført med fjærpenn. Fortolkningen av skriften er ikke så lett.

En arbeider ved Eidsfoss verk ble henrettet med sverd. Sju personer druknet i Bergsvannet etter en barnedåp. Tre barn brant inne i Vassås. Sidsel Vagnild (85) har forsket i den dystre og blodige 1700-talls-historien.

SIDSEL VAGNILD (85) er nylig blitt utnevnt til æresmedlem i Hof historielag. Utnevnelsen har ikke ført til at pensjonisten har satt seg med

hendene i fanget for å sole seg i glansen. Vagnild er nemlig travelt opptatt med å forske i Hofs 1700-tallshistorie. - Historielaget gikk ut med en oppfordring til medlemmene om å forsøke å transkribere kirkebøkene fra 1700-tallet. Omtrent samtidig fant jeg et gammelt brev fra min oldemor til min bestemor. Jeg syntes det var forbasket at jeg ikke forsto det som sto i brevet. Derfor satte jeg i gang med å lære meg å forstå de gamle skrifttypene i kirkebøkene, sier Vagnild.

PÅ 1700-TALLET var det en litt annen rettskrivning, grammatikk og regler for skjønn-skrift enn vi har i dag. Dermed oppstår behovet for en tolkning av nedtegnelsene. Det gamle brevet Vagnild fant inneholdt informasjon om familieforhold, mens kirkebøkene har vist

seg å være ei skattekiste for historieinteresserte. En del grusomme og blodige historier har blitt brakt for dagen. - Jeg fant for eksempel historien om rettssaken mot og henrettelsen av en arbeider fra Eidsfos Verk. Mannen het Jørgen Evensen. Han ble regelrett mobbet av sin sidemann i ei smeltehytte på verket. Kolleguen som het Ole Kristoffersen, hintet uavlatelig om at Evensen hadde stjålet en hatt. Han kunne for eksempel kalle Evensen for «Jørgen hattenmaker» for å erte og mobbe, forteller Vagnild.

EN DAG hadde Evensen fått nok. Han slo ut med et redskap han holdt. - Redskapet hadde en jernkrok ytterst. Kroken traff Kristoffersen, som seinere døde av skaden han ble påført, forteller Vagnild. Etter rettssaken, som fant

rettet med sverd

TOLKING: Sidsel Vagnild har språkkunnskaper, blant annet i latin, som gjør henne i stand til å forstå innholdet i de gamle kirkebøkene fra Hof.

FORSKING: Sidsel Vagnild bruker mye tid på sidene i kirkeboka.

FLERE KILDER: En håndbok i tolkning av gammel håndskrift er en hjelp under arbeidet.

sted på Haugestad gård i Hof, ble Evensen dømt til døden. - Han ble henrettet med sverd, noe som var uvanlig. Slik henrettelse ble gjerne ansett som særlig ærerik, så det er litt mystisk for meg at Evensen, en helt vanlig verksarbeider, ble tilgodesett med en slik henrettelse. Halshogging ble gjerne foretatt med øks, påpeker Vagnild.

HUN HAR ikke funnet ut hvor henrettelsen av Evensen fant sted. Men dette er ikke den eneste tragiske hendelsen Sidsel Vagnild har funnet i Hof på 1700-tallet. - Det var en veldig tragisk hendelse i Bergsvannet Eidsfoss. Etter en dåp i kirken var en gruppe mennesker på vei over innsjøen i robåt. Av en eller annen grunn kantret båten og alle de syv ombord falt i vannet. Alle druknet, forteller Vagnild. Hun er forbausset over at dette kunne ende såpass tragisk.

- BLANT de druknede var to unge menn i 20-årene. Jeg synes det er merkelig at ikke engang disse klarte å komme seg til land, selv om det ikke fantes svømmeopplæring på den tida. Det er mulig at de unge mennene forsøkte å redde andre fra båten, men det blir spekulasjoner, sier Vagnild.

KIRKEBØKER

- * Ei kirkebok er en protokoll der presten fører inn sine embetshandlinger, som dåp, introduksjon, konfirmasjon, vielse og begravelse.
- * Kirkebøker kan også inneholde annen informasjon, ettersom de mange steder i perioder har fungert som et moderne folkeregister.
- * Den eldste bevarte norske kirkeboka er fra 1623.
- * De fleste norske kirkebøker fra før 1900-tallet er mikrofilmet og gjort tilgjengelig gjennom landets folkebiblioteker.
- * Før var det mye mer opp til hver enkelt prest hvilke opplysninger som ble ført. For eksempel var det ingen selvfølge at mors navn skulle føres ved dåpen.

I VASSÅS fant en like tragisk hendelse sted. - Det var ei ung mor som hadde et ærend på bygda og lot sine tre små barn være alene igjen hjemme. Hun låste døra da hun gikk. Det oppsto en brann, og alle de tre små brant inne, forteller Vagnild. I kirkeboka har hun funnet ut at stedets prest klandret mora for uaktsomhet etter hendelsen. - Kirkeboka kaller brannen «en stor ulykke». Ellers blir hendelsen omtalt helt nøkternt, sier Vagnild. Etter å ha gjort ferdig det meste av transkriberingen av kirkebøkene fra 1700-tallet er Vagnild nå i tenkeboksen om hun vil fortsette kartleggingen. - På 1800-tallet er skriftuttrykket i kirkebøkene lettere å forstå, så det er ikke sikkert det er nødvendig, påpeker Vagnild.

Av Lars Ivar Hordnes